

Emre Tekin

<https://orcid.org/0000-0002-5102-936X>

Dr, Türkiye, emretekina_88@hotmail.com.

Atıf Künyesi | Citation Info

Tekin, E. (2025). Türkiye’de Kayak Sporunun Bölgesel Gelişimine Bir Örnek: Bitlis Kayak Kulübü (1964-1971). *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12 (2), 218-235.

Türkiye’de Kayak Sporunun Bölgesel Gelişimine Bir Örnek: Bitlis Kayak Kulübü (1964-1971)

Öz

Bu çalışma, Bitlis’te kayak sporunun tarihsel gelişimini ve Bitlis Kayak Kulübü’nün ulusal düzeydeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Kayak, tarih boyunca ulaşım, nakliye ve askeri amaçlarla kullanılmış; 19. yüzyılın sonlarına doğru ise sistematik bir spor dalı olarak gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de kayak eğitiminin ilk uygulamaları, I. Dünya Savaşı sırasında Erzurum ve Kars bölgelerinde, askerlerin zorlu kış koşullarında hareket kabiliyetlerini artırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyet’in ilanından sonra kayak sporunun halka tanıtılması ve yaygınlaştırılması için Halkevleri önemli bir misyon üstlenmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi, kayakçılığa elverişli illerde Halkevlerine malzeme temin ederek altyapı çalışmalarına katkı sağlamıştır. Bitlis’te kayak faaliyetleri, Halkevi bünyesinde başlamış, zamanla Güzel Dere ve Yıldırım Spor Kulüplerinin kurulmasıyla sportif etkinlikler artmıştır. Bitlisli sporcuların bölgesel başarıları, şehrin ulusal yarışmalarda temsil edilmesini sağlamış ve 1956 yılında Bitlis, Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu’nun faaliyetlerine dahil edilmiştir. Aynı yıl, Bitlis Güneydoğu Grubu Kayak Yarışmalarının merkezi olarak seçilmiştir. 1964 yılında kurulan Bitlis Kayak Kulübü, faaliyetlerini kurumsal bir yapıya kavuşturmuş ve sporun daha geniş kitlelere ulaşmasına olanak tanımıştır. Bu çabaların bir sonucu olarak, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından Bitlis şehir merkezine kayak tesisi inşa edilmiş ve 1969 yılında hizmete açılan Bitlis Teleski Kayak Merkezi, dönemin modern tesisleri arasında yer almıştır. Bu çalışma, dönemin gazete, dergi ve araştırma eserlerinden yararlanarak, kayak sporunun Bitlis’teki yerini ve şehre sağladığı katkıları ayrıntılı bir şekilde incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kayak Sporuna, Bitlis, Bitlis Kayak Kulübü, Türkiye Kayak Federasyonu, Güneydoğu Kayak Yarışmaları

An Example of Regional Development of Skiing in Turkey: Bitlis Ski Club (1964-1971)

Abstract

This study aims to analyse the historical development of skiing in Bitlis and the impact of Bitlis Ski Club on the national level. Throughout history, skiing has been used for transport, transport and military purposes; and towards the end of the 19th century, it started to develop as a systematic sport. The first applications of ski training in Turkey were carried out in Erzurum and Kars regions during World War I in order to increase the mobility of soldiers in harsh winter conditions. After the proclamation of the Republic, Halkevleri undertook an important mission to introduce and popularise skiing to the public. The Republican People's Party contributed to the infrastructure works by providing materials to the People's Houses in provinces favourable to skiing. In Bitlis, skiing activities started within the People's House, and sporting activities increased with the establishment of Güzel Dere and Yıldırım Sports Clubs. The regional successes of Bitlis athletes enabled the city to be represented in national competitions and in 1956 Bitlis was included in the activities of the Mountaineering and Winter Sports Federation. In the same year, Bitlis was selected as the centre of the Southeast Group Ski Competitions. Founded in 1964, the Bitlis Ski Club has institutionalised its activities and enabled the sport to reach wider masses. As a result of these efforts, a ski facility was built in Bitlis city centre by the General Directorate of Physical Education and Bitlis Teleski Ski Centre, which was put into service in 1969, was among the modern facilities of the period. This study examines the place of skiing in Bitlis and its contributions to the city in detail by making use of newspapers, magazines and research works of the period.

Keywords: Skiing, Bitlis, Bitlis Ski Club, Turkish Ski Federation, Southeast Ski Competitions

Giriş

Kayak, kış mevsiminin uzun ve zorlu geçtiği bölgelerde binlerce yıldır insan yaşamını kolaylaştıran bir araç olarak kullanılmıştır. Tarihi kayıtlara göre, ilk kayaklar dişbudak, çam ve huş (Betula) ağaçlarından yapılmış ve deri kaplama ile güçlendirilmiştir. Bunun yanı sıra, gam ağacından yapılan kayakların tabanlarının katranla kaplandığı da bilinmektedir. Kayakçılıkla ilgili bilinen ilk yazılı belgeler, Bizanslı tarihçi Prokopius tarafından milattan sonra 526-559 yılları arasında kaleme alınmıştır. Prokopius, eserinde Finliler arasındaki kayak yarışmalarına değinerek bu pratiğin kültürel önemine işaret etmiştir. Danimarkalı tarihçi Saxo Grammaticus'un 1199 yılında yazdığı eser ise, kayakların yalnızca bir ulaşım aracı olarak değil, aynı zamanda savaş sırasında etkin bir şekilde nasıl kullanıldığını da ortaya koymaktadır (Tuğan, 1969). Kayak, tarih boyunca farklı işlevlerle insan yaşamında yer alsa da spor olarak benimsenmesi ve bir disiplin haline gelmesi 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Bu dönemde, kayak sporuna ilişkin birçok yenilik ve temel yaklaşım geliştirilmiştir. Örneğin, 1877

yılında Norveç'in başkenti Oslo'da "Christiania Kayak Kulübü" kurulmuş ve bu kulüp, kayak sporunun kurumsallaşmasında önemli bir adım atmıştır. Bir yıl sonra, Norveçli gezgin Fridtjof Nansen, Grönland'ın güneyini kayakla geçerek kayağın sportif boyutuna dikkat çeken önemli bir başarıya imza atmıştır. Nansen, bu gezisini ve kayak tekniği hakkındaki gözlemlerini "Grönland'ı İlk Geçiş" adlı kitabında detaylı bir şekilde aktarmış, böylece kendisinden sonraki nesillere rehberlik etmiştir (Tuğan 1969). Bu süreçte, kayak tekniklerinin sistematik olarak ele alınması da önem kazanmıştır. Avusturyalı kayakçı Mathias Zdarsky, 1896 yılında yayımladığı *Die Lilienfelder Skilaufl-Technik* (Lilienfelder Kayak Metodu) adlı eserinde, kayak tekniklerini ve metodolojik analizlerini kapsamlı bir şekilde sunmuştur. "Alp Tekniğinin Babası" olarak anılan Zdarsky, açtığı kayak okulunda yüzlerce öğrenci yetiştirerek kayağın bir spor dalı olarak gelişimine büyük katkı sağlamıştır (Tuğan 1969). Türkiye'de kayak sporunun geçmişi, askeri ihtiyaçlarla başlayan süreçten Cumhuriyet dönemindeki sistematik yaygınlaşmaya kadar uzanmaktadır. Erzurum, Sarıkamış ve Bitlis gibi bölgeler, kayağın hem askeri hem de sportif bir araç olarak benimsenmesinde öncü rol oynamıştır. Özellikle Cumhuriyet döneminde Halkevleri ve bölgesel kayak kulüplerinin katkıları, kayağın toplumsal bir spor dalı haline gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu makale, kayağın Türkiye'deki tarihsel gelişimini ve bölgesel yayılımını ele alırken, özellikle Bitlis Halkevi ve Bitlis Kayak Kulübü'nün bu süreçteki rollerini ve katkılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kayak sporunun hem toplumsal hem de sportif açıdan Türkiye'nin kış sporları kültürüne nasıl entegre olduğu, bölgesel örnekler üzerinden incelenecektir.

1. Türkiye'de Kayak Sporunun Gelişimi

Türkiye'de modern anlamda ilk kayak eğitimi, 1915 yılında başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Enver Paşa, Eylül 1914'te İstanbul'da bulunan Avusturya-Macaristan Askeri Ateşesi Joseph Pomiankowski'den Türk subay ve askerlerin kayak konusunda eğitilmesi amacıyla askeri bir uzman heyeti gönderilmesini talep etmiştir (Saral, 2018). Bu talep doğrultusunda, Viyana'daki Savaş Bakanlığı tarafından yetkilendirilen uzman bir ekip, 18 Mart 1915'te Erzurum'a ulaşmıştır. Erzurum ve Palandöken'in yamaçları eğitim sahası olarak seçilmiş ve 5 Nisan 1915'te kayak eğitimi başlamıştır. Eğitim süreci, 1 subay, 6 astsubay ve 90 erden oluşan bir Türk Kayak Birliği'nin teşkil edilmesiyle 17 Haziran 1915'te tamamlanmıştır. Aynı yıl Osmanlı Devleti, kayakçı asker sayısını artırmayı hedeflemiş ve bu doğrultuda Avusturya'dan 1.000 çift kayak takımı sipariş etmiştir. Ancak, savaş koşulları nedeniyle yalnızca 100 çift kayak teslim alınabilmektedir. Bu girişim, Türkiye'de kayak eğitiminin ve ekipman temin süreçlerinin başlangıcı olarak kayda geçmiştir (Kılıç, 2019). Milli Mücadele'nin

başladığı ve Cumhuriyet'in ilan edildiği dönemde, Türkiye'de kayak sporuyla ilgili somut gelişmeler kaydedilememiştir. Bu süre zarfında kayak faaliyetleri bireysel girişimlerle sınırlı kalmıştır. Örneğin, 1933 yılında Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Mr. Guiollet, meslektaşlarıyla birlikte kış mevsiminde Uludağ zirvesine kayaklarla bir keşif turu düzenlemiş ve bölgenin kış turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olduğu kanısına varmıştır (“Uludağ'ın zirvelerinde”, 1933). Kayak sporunun sistematik olarak yayılmasına yönelik ilk adımlar, Halkevlerinin katkılarıyla atılmıştır. Cumhuriyet'in önemli kültür kurumlarından biri olan halkevleri, sporun çeşitli dallarını olduğu gibi kayak sporunu da teşvik etmiş ve bu amaçla gerekli malzemeler Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği aracılığıyla yurdun dört bir yanına ulaştırılmıştır. Halkevleri, kayak sporunun toplumsal düzeyde benimsenmesine ve yaygınlaşmasına öncülük etmiştir (Kardaş & Deniz, 2023). Yine bu dönemde Türk Spor Kurumu Dergisi, Türkiye'de kayak ve dağcılık sporlarının profesyonel düzeyde ve geniş katılımı yapılmadığına dikkat çekmiş ve kayak sporunun teşvik edilmesi amacıyla görsellerde desteklenen birçok yazı yayımlamıştır (Eken, 2020). Bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye ilk kez Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın çalışmaları kapsamında, 1936 yılı Olimpiyatlarına katılmıştır (Savaşır, 1963). Bu olimpiyat katılımı, Türkiye'nin uluslararası spor organizasyonlarındaki ilk ciddi tecrübelerinden biri olmuştur. Aynı yıl, kayak sporunun geliştirilmesi ve sporculara modern tekniklerin öğretilmesi amacıyla, Hans Marten ve Kark Bari adlı iki Avusturyalı kayak antrenörü Türkiye'ye getirilmiştir. Bu antrenörler, Uludağ'da gerçekleşen Kurban Bayramı tatilinde kayak eğitimi vermiştir (“Kayak sporu”, 1936). Bu dönemde gerçekleşen önemli gelişmelerden biri de şüphesiz 1936'da Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonunun resmî statüsüne kavuşmasıdır. Bu federasyon 1968 yılında Türkiye Kayak Federasyonu kurulana kadar kayak sporunun gelişimine katkı sağlamaya devam etmiştir (“Türkiye Kayak Federasyonu Tarihçesi”, 2025). 1938 yılına gelindiğinde, kayak faaliyetlerinin ülke geneline yayılması hedeflenmiş ve Erzurum'da 200 sporcunun katılımıyla geniş çaplı bir kayak organizasyonu gerçekleştirilmiştir (“Erzurum'da kış” 1938). Bu organizasyon, Doğu Anadolu Bölgesi'nin kayak sporundaki potansiyelini ortaya koymuş ve Erzurum'un ilerleyen yıllarda bu sporun merkezi haline gelmesine zemin hazırlamıştır. 1939 yılında ise, kayak faaliyetlerinin yalnızca Doğu Anadolu ile sınırlı kalmadığı ve Türkiye'nin farklı bölgelerine yayıldığı gözlemlenmiştir. Ankara, Kastamonu ve Toros Dağları gibi bölgelerde kayak faaliyetleri, kabileler halinde düzenlenmiş ve bu bölgelerdeki sporcuların da bu sporu öğrenmesi sağlanmıştır (“Kastamonu'da kış”, 1939; “Ankara'da kayak”, 1939). Türkiye'de kayak sporunun gelişimi için atılan önemli adımlardan

biri, 1942 yılında gerçekleşen üretim hamlesidir. Bu yıl, Zeki Rıza Sporel¹ ve Pera Palas'ın karşısında spor mağazası işleten Süreyya Rifat Ege, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü ile bir sözleşme yaparak, birim fiyatı 22 TL olan 1.000 çift kayak üretmeyi taahhüt etmişlerdir. Üretimi tamamlanan kayaklar, ihtiyaç duyulan illere peyderpey dağıtılmış ve bu çerçevede Erzurum'a 90, Ankara'ya ise 40 çift kayak gönderilmiştir (BCA. 30.10.0.0 / 145.41.2). Bu tür girişimlerin sağladığı altyapı, Türkiye'nin kayak sporundaki ilerleyişinin temellerini oluştururken, uluslararası arenada da dikkat çekmeye başlamıştır. Nitekim, 1949 yılında Uludağ'a gelen Avusturya Kayak Federasyonu Genel Sekreteri Karl Bieder'in değerlendirmesi bu durumu teyit eder niteliktedir. Bieder, Türkiye'de kayak sporunun gelişimine ilişkin gözlemlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kayak Federasyonu reis ve mesai arkadaşları hakikaten işlerinin ehlidir. Kayak ekibinizi İsviçre'deki kış olimpiyatlarında bir kere görmüştük. O günden bugüne kadar büyük bir terakki vardır. Kayak ekibiniz 2-3 sene sonra Avrupa'nın birinci sınıf ekibi haline gelebilir”* (“Avusturya kayak”, 1949). Bu ifadeler, Türkiye'nin kayak sporundaki gelişimini uluslararası düzeyde kanıtladığını ve yakın gelecekte Avrupa'nın lider takımları arasında yer alabilecek bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Bitlis Halkevi ve Spor Kulüplerinin Kayak Çalışmaları

Türkiye'de kar yağışının yoğun olduğu ve eğimli arazilerin bulunduğu bölgelerde kayak çalışmaları erken dönemlerden itibaren başlamıştır. Bu bağlamda, 23 Şubat 1934 tarihinde açılan Bitlis Halkevi Spor Şubesi, mevcut imkânlar çerçevesinde kayak sporunun gelişimine

¹ Zeki Rıza Sporel, 1898 yılında İstanbul'un Beyoğlu ilçesinin Söğütözü Mahallesinde doğmuştur. Babası Ali Rıza Efendi, annesi ise Hadice Rebia Hanım'dır. 1939 yılında Henrick Edvard-Aleksandra'nın kızı Helen Hazel ile evlenmiş ve bu evlilikten Feyhan Naime (1940) adında bir kızı olmuştur. Futbol kariyerine Fenerbahçe Küçükler Takımı'nda başlayan Sporel, 1913 yılında Fenerbahçe A Takımı'na katılmıştır. 18 yıl boyunca santrfor pozisyonunda oynamış, Fenerbahçe formasıyla toplamda 352 maç yapmış ve bu maçlarda 470 gol atmıştır. Millî takımlar, İstanbul karmaları ve hazırlık maçları da dahil olmak üzere gol sayısı 800'e ulaşmıştır. 16 kez Millî Futbol Takımı'na seçilen futbolcu, 13 kez de kaptanlık yapmıştır. Millî maçlarda toplamda 15 gol atan Zeki Rıza, 17 Haziran 1924 tarihinde Helsinki'deki Finlandiya ile oynanan maçta 4 gol atarak önemli bir rekora imza atmıştır. Ayrıca, Türk Millî Futbol Takımı'nın tarihindeki ilk maç olan 26 Ekim 1923'teki Romanya maçında iki gol atmıştır. Futbolculuk kariyerinde “Üstâd” unvanı ile anılan sporcu, Fenerbahçe'deki 18 yıllık kariyerinin 15 yılını kaptanlık yaparak geçirmiştir. Futbolculuk kariyerini sonlandırdıktan sonra ticaretle uğraşan Zeki Rıza, spor mağazası açarak iş hayatına atılmıştır. Bu dönemde siyasete ilgi duymaya başlayan Zeki Rıza, VIII. Dönem seçimlerine katılmış ancak ilgili tutanak 6 Aralık 1946'da TBMM Genel Kurulu tarafından reddedilmiştir. Daha sonra IX. Dönem seçimlerine katılarak Rize'den milletvekili seçilmiş ve 17 Mayıs 1950'de tutanağını almıştır. 22 Mayıs 1950'de Meclis'e gelmiş ve 5 Haziran 1950'de tutanağı onaylanmıştır. Sayıştay, Millî Savunma ve Dışişleri komisyonlarında görev alan Zeki Rıza, ayrıca Sayıştay Komisyonu kâtipliği yapmıştır. X. Dönem seçimlerinde de İstanbul'dan milletvekili seçilmiş ve yasama faaliyetlerine devam etmiştir. Zeki Rıza Sporel, 3 Kasım 1969 tarihinde hayatını kaybetmiş ve İstanbul'daki Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilmiştir (Öztürk, 1998).

katkı sağlamayı hedeflemiştir (Kardaş, 2015). Futbol, yüzme, voleybol, kayak ve güreş gibi spor dallarında bireysel düzeyde yürütülen faaliyetler, zamanla daha kurumsal bir yapıya evrilmiştir. Nitekim kısa bir süre sonra Bitlis Halkevi Başkanı Arif Özdemir, devam eden sportif faaliyetlere ek olarak mahalli spor kulüplerinin kurulması gerektiğini Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Sekreterliği'ne bildirmiştir. Bu girişim, sportif rekabetin artırılması ve sporcuların daha disiplinli bir şekilde çalışması amacıyla gerçekleştirilmiş ve CHP Genel Sekreterliği tarafından olumlu karşılanmıştır (BCA. 30.10.0.0 / 145.89.2). Bunun sonucunda, Bitlis'te yerel spor kulüplerinin kuruluş süreci başlamış ve 1937 yılında Güzel dere Spor Kulübü faaliyete geçmiştir. Bu kulüp, kayak sporu başta olmak üzere çeşitli spor dallarında çalışmalar yürütmüştür. CHP Genel Sekreterliği, Bitlis Halkevi Spor Şubesi'ne farklı dönemlerde kayak malzemeleri desteği sağlamıştır. Bitlis Halkevi Spor Şubesi tarafından başlatılan kayak çalışmaları, her geçen yıl artan bir ilgiyle devam etmiştir. Piyade 18. Alay'dan sağlanan kayak öğretmenlerinin katkılarıyla iki ekip oluşturulmuş ve bu ekiplerin eğitimi düzenli bir şekilde sürdürülmüştür. Eğitimler genellikle cumartesi ve pazar günleri gerçekleştirilmiş, hafta içi günlerde ise subaylar ve erlerin kayak malzemelerini kullanmasına izin verilmiştir (BCA. 490.1.0.0 / 1101.22.1). 1949 yılına gelindiğinde, Bitlis'te Güzel dere Spor, Yıldırım Spor ve Halkevi Spor Şubesi olmak üzere üç farklı spor kulübünün faaliyet gösterdiği görülmektedir. Kulüp sayısındaki bu artış, kayak sporuna olan ilginin yaygınlaştığını göstermektedir. Ancak, sporcuların düzenli ve etkili bir şekilde çalışmalarını sürdürmesi için gerekli olan ekipman eksikliği, kayak faaliyetleri açısından ciddi bir engel teşkil etmiştir. Bu sorun karşısında, CHP Bitlis İl Başkanı Ziya Geboloğlu, kış aylarında kayak sporunun ekipman eksikliği nedeniyle yeterince yapılamadığını CHP Genel Sekreterliği'ne bildirmiştir. Geboloğlu, bu eksikliğin giderilmesi amacıyla 100 çift kayak ve 50 çift kayak ayakkabısı talebinde bulunmuştur. Yapılan bu talep üzerine CHP Genel Sekreterliği, Bitlis Halkevi Spor Kolu'na her biri 85 TL değerinde 6 çift kayak takımı göndermiş, kayakların Bitlis Halkevi envanterine kaydedilmesi ve özenle kullanılması hususunun da altını çizmiştir (BCA. 490.1.0.0 / 1101.22.1). Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu, 1953-1954 çalışma programına göre Türkiye'de kar durumunun müsait olduğu yerlerde kayak öğretim kursları açılması ve düzenli kayak yarışmalarının düzenlenmesi planlanmıştır. Kayak yarışmaları ve kayak öğretim kurslarını idare edecek hakem ve öğretmenlerin de yetiştirilmesinin planlandığı bu program ile bölgesel yarışmaların ilk adımı atılmıştır ("Kış sporları" 1953). Bu doğrultuda Bitlis, 1956'da Güneydoğu Kayak Yarışmaları merkezi seçilmiş, Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu'nun düzenleyeceği yarışmalara da dâhil edilmiştir (Çelebi, 1969). Bitlis'te ilk Güneydoğu Grubu

Kayak yarışması Malatya kayak ekibinin katılımıyla 21 Şubat 1957 günü sabah saat 09.00’da başlamıştır. Toplamda 25 sporcunun katıldığı yarışmaya bine yakın izleyici eşlik etmiştir. Bitlisi temsil eden Güzel dere Spor kulübü yarışmayı birinci olarak bitirmiştir. Sonuçlar ise şöyledir: Küçükler arası dik iniş kategorisinde Metin Yetişkin birinci olurken, Selahattin Yapa ikinci, Cahit Çelebi ise üçüncü olmuştur. Büyükler arası dik inişte ise Güzel dere Spor Kulübü’nün başarısı dikkat çekmiş; Azmi Yetişkin birinci, Sami Yetişkin ikinci ve Cezmi Sefer üçüncü olmuştur. Küçük slalom yarışmalarında küçükler kategorisinde Selahattin Yapa birinci, Metin Yetişkin ikinci, Cahit Çelebi ise üçüncü sırayı elde etmiştir. Büyükler kategorisinde ise birinciliği Cahit Çelebi alırken, Azmi Yetişkin ikinci, Selahattin Yapa üçüncü olmuştur (“Güneydoğu grubu”, 1957). Yarışmaların mukavemet kategorisinde de Güzel dere Spor Kulübü öne çıkmıştır. Sami Yetişkin birincilik kürsüsüne çıkarken, Yıldırım Spor Kulübü’nden Cemal Öndoğan ikinci, İrfan Cenkçi ise üçüncü olmuştur. Genel sıralamada Güzel dere Spor Kulübü, büyük bir başarı göstererek yarışmayı birincilikle tamamlamıştır (Kayak, 1957). Bir sonraki yıl, 19 Şubat-26 Şubat 1958 tarihleri arasında düzenlenen Güneydoğu grubu kayak yarışmasında, Bitlis’i temsil eden sporcular, tüm kategorilerde üstün bir performans sergileyerek önemli dereceler elde etmişlerdir. Bu başarılar, Bitlis’in kayak sporundaki güçlü konumunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. 1958 yılı Güneydoğu Grubu Kayak Yarışması’nda elde edilen sonuçlar, Tablo 1’de detaylı olarak gösterilmektedir.

Tablo 1: 1958 Yılı Güneydoğu Grubu Kayak Yarışmasında Dereceye Giren Sporcular ve Kulüpleri
(“Güneydoğu grubu”, 1958).

Tarih	Kategori	Sıra	Sporcu	Kulüp
19 Şubat 1958 Küçük Slalom	Büyükler arası	1	Azmi Yetişkin	Güzel dere Spor
		2	Cezmi Sefer	Güzel dere Spor
		3	Naci Eren	8 Ağustos Spor
	Küçükler arası	1	Metin Yetişkin	Güzel dere Spor
		2	Selahattin Yapa	Yıldırım Spor
		3	Doğan Cenkçi	Yıldırım Spor

20 Şubat 1958 Büyük Slalom	Büyükler arası	1	Azmi Yetişkin	Güzel dere Spor
		2	Cahit Çelebi	Bitlis (bölge adına katılım)
		3	Selahattin Yapa	Yıldırım Spor
	Küçükler arası	1	Naci Eren	8 Ağustos Spor
		2	Selahattin Yapa	Yıldırım Spor
		3	Tahsin Uluca	Yıldırım Spor
21 Şubat 1958 İniş	Büyükler arası	1	Cezmi Sefer	Güzel dere Spor
		2	Doğan Toplu	Muş (bölge adına katılım)
		3	Azmi Yetişkin	Güzel dere Spor
	Küçükler arası	1	Remzi Tursak	Yıldırım Spor
		2	Cahit Çelebi	Bitlis (bölge adına katılım)
		3	Selahattin Yapa	Yıldırım Spor
26 Şubat 1958 Mukavemet		1	Necdet Turtuka	Yıldırım Spor
		2	Ali Aral	Muş (bölge adına katılım)
		3	Derviş Aktaş	Yıldırım Spor

Tablo 1’den anlaşılacağı üzere, büyük ve küçük slalom yarışlarında Bitlis’i temsil eden sporcular üstün bir performans sergileyerek ilk üç dereceyi elde etmişlerdir. Buna karşın, iniş ve mukavemet yarışmalarında Muş bölgesini temsil eden iki sporcu dereceye girerek bu kategorilerde başarı göstermiştir. Bu sonuçlar, Bitlis’in kayak sporundaki hakimiyetini büyük

ölçüde koruduğunu, ancak diğer bölgelerin de belirli kategorilerde rekabet gücüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

3. Bitlis Kayak Kulübü'nün Kuruluşu

Halkevlerinin desteği ile başlayan kayak çalışmaları, zamanla ilerleme kaydetmiş ve bu süreç Türkiye’de çeşitli kayak kulüplerinin kurulmalarına kadar ilerlemiştir. Bitlis’te de kayakçıları tek açtı altında toplayıp çalışmalara daha kurumsal bir işleyiş kazandırmak amacıyla Selahattin Yetişkin, Ecvet Geboloğlu, Lütfi Kazaz, Ali Rıza Özçınar, Kemal Barut, Celal Eren ve Mesut Erten öncülüğünde 1 Ocak 1964 tarihinde “Bitlis Kayak Kulübü” kurulmuştur (“Kayak kulübü”, 1967). Bitlis Kayak Kulübü’nün açıldığı yıl, Türkiye Kayak Şampiyonası Küçük Slalom yarışmasında küçüklerde Bitlisi temsil eden kayakçı Doğan Cenkçi, 2.32.lik derecesiyle Türkiye ikincisi olmuştur (“Türkiye kayak”, 1964). 1945 doğumlu olan Doğan Cenkçi, Türkiye Kayak Şampiyonası’nda farklı tarihlerde 2 ikincilik ve 1 üçüncülük almıştır. Cenkçi, Bitlisli bir diğer kayakçı olan Metin Yetişkin ile birlikte İsviçre’de açılan Uluslararası Kayak Öğretmenliği kursuna katılmışlardır. Kendi ifadesiyle, Bitlis’te kayak sporunun zirvede olduğu yılları yaşamıştır. Cenkçi, Muş’tan 2 kamyon meşe odunu getirip, marangoz atölyesinde bine yakın kayak imal ettirerek çocuklara ve gençlere ücretsiz olarak dağıtılmasını sağlamıştır (Bitlis Kent Belleği, Doğan Cenkçi, YouTube, 24 Nisan 2017). 1965 yılı Güneydoğu Grubu Kayak Yarışması Bitlisin Çatkaya dağında yapılmıştır. 19 Şubat saat 10.30’da başlayan yarışmalar üç gün boyunca devam etmiştir. İlk gün alınan neticeler şöyledir; Dik iniş yarışmasında büyüklerde Muzaffer Demirhan (Gümüşhane) birinci, Zeki Eryıldız (Sarıkamış) ikinci, Bahattin Topal (Erzurum) üçüncü olmuştur. Küçüklerde ise; Doğan Cenkçi ve Celal Öztaş (Bitlis) birinci, Yaşar Sönmez (Bitlis) ikinci Servet Eren (Bitlis) üçüncü olmuştur (“Güneydoğu kayak”, 1965). Yarışma sonunda, Güneydoğu Kayak Yarışması birinciliğini büyüklerde Bahattin Topal (Erzurum), küçüklerde ise Servet Eren (Bitlis) elde etmiştir. Birinci olan sporculara yarışma bitiminde düzenlenen törende, Bitlis Valisi Asım İğneciler tarafından Türkiye Kayak Federasyonunun armasıyla süslenmiş gümüş kupalar takdim edilmiştir. Ayrıca, yarışmaya katılan diğer 16 sporcuya birer gümüş kül tablası hediye edilmiştir (“Kayakçılara kazandıkları”, 1965). Bitlis’i temsil eden kayakçıların, Muzaffer Demirhan, Bahattin Topal ve Zeki Eryıldız gibi Türkiye genelinde birçok kez millî olmuş ve sayısız başarıya imza atmış sporcularla aynı yarışmalarda yer alması, Bitlis’te kayak sporunun ulaştığı gelişim seviyesini ve başarı potansiyelini açıkça göstermektedir.

Bitlis’te kayak sporunun gelişme gösterdiği bu yıllarda, Bitlis Kayak Kulübü Başkanı Ecvet Geboloğlu, dönemin spordan sorumlu Devlet Bakanı Kâmil Ocak’a Bitlis’te bir teleski

tesisi yapılması talebinde bulunmuştur. Ayrıca, Türkiye Kayak Federasyonu (TKF) Başkanı Asım Kurt'un Bitlis'e kendi olanakları çerçevesinde gösterdiği ilgiyi takdir eden Geboloğlu, Bitlis'in bir kış sporları merkezi haline getirilmesi ve bu sayede iç ve dış turizme kazandırılması için yetkililerden destek istemiştir. Bitlis'e teleski kazandırma amacıyla görüşmelerin yapıldığı bu süreçte, Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu'nun davetiyle Bitlisli kayakçı Tahsin Uluca, Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları Olimpiyatları'nda Türkiye'yi temsil etmek üzere milli takıma çağırılmıştır. Ancak, antrenmanlar sırasında sol omzundan sakatlanmasına rağmen Uluca, müsabakalara katılarak önemli bir deneyim yaşamıştır. Uluca, bu süreçte yaşadıklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

“...Müsabakalar, Fransa hududuna yakın bir yerde, Sestriere’de yapıldı. Günlerce yarıştık. Tekniği ve imkanları bizden defalarca üstün şöhretlerle yarıştık. Fakat ezilmedik. Kendi çapımızda iyi dereceler bile aldık. Danimarka, Portekiz, Lüksemburg ve Lübnan kayakçılarını takabiliyorduk. 95 müsabıkın katıldığı yarışmalarda 36.cılık elde ettik. Fakat gördük ki eşit koşullar altında, hiç de bizden ileri olamayacaklar. Bunu zaman ispat edecektir...” (“Bitlis’te spor”, 1966). Uluca’nın bu ifadeleri, Türk kayak sporunun o dönemdeki olanaklarına rağmen uluslararası düzeyde mücadele etme azmini ve potansiyelini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Bitlis’e teleski kazandırılması yönünde başlatılan girişimler olumlu sonuçlanmış ve 1967 yılında tesisin inşasına karar verilmiştir. Bu kapsamda, Bitlis’te yapılması planlanan teleski tesisinin ihalesi 25 Nisan 1967 tarihinde gerçekleştirilmiş, ancak yüklenici firmayla yaşanan sorunlar nedeniyle bu ihale iptal edilmiştir (“Teleski ihalesi”, 1967). Temmuz ayında yapılan yeni ihale sonrasında çalışmalar başlamış ve 1968 yılının haziran ayında temel kazıklarının yerleştirilmesine geçilmiştir. Tesisin 1969 yılı kış sezonunda faaliyete geçmesi hedeflenmiştir (“Teleski inşaatına”, 1968). Yüklenici firma tarafından 75 iş günü içinde tamamlanması taahhüt edilen teleski tesisinde, Ekim ayında motor binası ve direk dikim işlemleri tamamlanmış, Avusturya’dan gelen montörler tarafından motor montajı yapılarak test çalışmaları başlatılmıştır. Halat germe ve askıların takılmasının ardından 15 gün içinde tesisin tam kapasiteyle hizmete hazır hale geleceği teknisyenler tarafından belirtilmiştir (“Bitlis Birlik”, 11 Ekim 1968). 750 bin TL keşif bedeliyle inşa edilen ve 1.200 metre uzunluğundaki Çiftkaya Dağı’na kurulan Bitlis Teleski Kayak Tesis, 1968 yılının Ekim ayı sonunda tamamlanarak bölge halkının hizmetine sunulmuştur (“Teleski tesisi”, 1968). Teleski tesisinin inşa sürecinde Bitlis Kayak Kulübü ve Bölge Müdürlüğü, “Vali Kupası Kayak Yarışması” adı altında bir etkinlik düzenlemiştir. Kayak öğretmeni Doğan Cenkçi idaresinde yarışmaya 25 sporcu

katılmıştır. Saat 10.00’da subay lojmanları üstündeki dağda başlayan gösteriye, Bitlis Valisi Celal Güvenç ve üç bine yakın izleyici eşlik etmiştir. Yarışma sonunda; Yusuf Hamamcı birinci, Azmi Yetişkin ikinci, Sabahattin Sefer üçüncü olmuştur. İki buçuk saat süren gösteriler sonunda derece alan sporcular ödüllendirilmiştir (“Vali kupası”, 1968). Vali kupasının ardından Bitlisli kayakçılar, 7-18 Şubat tarihlerinde Bingöl’de yapılacak olan Güneydoğu Kayak Yarışması için Bingöl’e gitmişlerdir. 17 Şubat’ta yapılan mukavemet yarışmasında Sanat Enstitüsü öğrencisi Yusuf Hamamcı kırık ayakla 1 saat 18 dakika kayarak birinci olmuş ve en yakın rakibine 6 dakikalık bir fark atmıştır. 18 Şubat’ta yapılan bayrak yarışında ise Bitlis Kayak Kulübü ikinci olmuştur (“Kayakçılarımız Bingöl’den”, 1968). Bu dönemde Bitlis Öğretmenler Derneği ile ilk ve ortaokul öğretmenleri arasında 24 Mart 1968 tarihinde kayak yarışması düzenlenmiştir. Toplamda 16 öğretmenin katıldığı yarışmayı Naci Eren birinci, Kemal Seferbeyoğlu ikinci ve Alp Ergin üçüncü olmuştur (“Öğretmenler arasında”, 1968). Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü tarafından yaptırılan Bitlis Teleski tesislerinde düzenlenen ilk yarışma Bölge Müdürlüğü ve Bitlis Kayak Kulübü sporcuları arasında 3 Mart 1969 tarihinde gerçekleşmiştir. Saat 11.00’de başlayan büyük slalom yarışında Yusuf Hamamcı birinci, Azmi Yetişkin ikinci, Rafet Bulut üçüncü olmuştur. Yarışma sonrasında sporcular bireysel ve gruplar halinde çeşitli gösterilerde bulunarak izleyicilere heyecan dolu dakikalar yaşatmışlardır. Gösterileri sonuna kadar takip eden Adalet Partisi Bitlis Milletvekili Cevdet Geboloğlu, derece alan sporculara mükafatlarını vermiştir (“Teleski tesisinin”, 1969). Türkiye Kayak Federasyonu, Kayak Yaz Kamp Programı dâhilinde sporcuları zinde tutmak amacıyla Türkiye’nin çeşitli yerlerinde yaz kampları düzenlemiştir. 1968 yılı kamp programı Rahmi Kutlay yönetiminde Bitlis’in Tatvan ilçesinde gerçekleşmiştir. 20 Ağustos–11 Eylül 1968 tarihleri arasında gerçekleşen kampa; Bitlis, Bingöl, İstanbul, Erzurum, Ağrı, Sarıkamış, Gümüşhane ve Kayseri’den 50 sporcu katılmıştır. Kampın son gününün akşamında, Bitlis Valisi Celal Güvenç’in katılımıyla, Tatvan Denizcilik Bankası Oteli lokantasında kayakçılar ve teknik ekiple beraber akşam yemeği yenmiştir (“Kayak kampı”, 1968). Beden Terbiyesi Müdürlüğü’nün 45 bin TL harcadığı kamp sonunda her sporcuya 45 TL harçlık verilmiştir (“Kayak kampı büyük”, 1968). Bir sonraki yıl, Kayak Milli Takımı adayları için genel koordinasyon kampı Alp ve Kuzey Disiplini çalışmaları kapsamında 21 Temmuz–17 Ağustos 1969 tarihleri arasında yine Tatvan’da düzenlenmiştir (Kutlay & Yılmaz, 1969). Bu kamplar, sporcuların gelişimine katkı sağlamakla birlikte Bitlis ve çevresinde kayak sporunun tanıtımı açısından da önemli bir rol oynamıştır.

31 Ocak–2 Şubat 1969 tarihleri arasında Bingöl’de başlayan Güneydoğu Grubu Kayak Yarışmaları, 4–9 Şubat tarihlerinde Bitlis’te düzenlenen etaplarla sona ermiştir. Bingöl’de gerçekleştirilen mukavemet yarışında, Bitlis’i temsil eden Yusuf Hamamcı ikinci olma başarısı göstermiştir. Ayrıca 4x10 bayrak yarışında Bitlis takımı, takım halinde ikinci sırayı elde etmiştir. Bitlis’teki yarışmalarda ise büyükler kategorisinde şampiyon Doğan Cenkçi, küçükler kategorisinde ise şampiyon Fahrettin Altılar olmuştur (“Güneydoğu grubu”, 1969). Bitlis’te 1971-1972 yılı kayak sezonu açılışı, 19 Aralık 1971’de Çiftkaya dağında saat 10.00’da başlayıp 12.30’a kadar aralıksız devam etmiştir. 40’a yakın sporcunun çeşitli gösteriler sergilediği bu açılışa, dönemin Başbakan’ı Prof. Dr. Nihat Erim *“Bitlis kayak sezonunun açılışı vesilesiyle göndermiş olduğunuz nazik davetiyei memnunlukla aldım teşekkür ederim. Kayak sezonunun hayırlı ve uğurlu geçmesi dileğiyle bütün sporseverlere ve müsabakalara başarılar diler selam ve saygılarımı sunarım”* telgrafını çekerken Gençlik ve Spor Bakanı Adnan Karaküçük ise *“Nazik davetinize teşekkür eder mazeretim dolayısıyla gelemediğimden üzgünüm. Kayak sezonunun sporculara hayırlı ve uğurlu olmasını diler saygılarımı sunarım”* telgrafını çekmiştir. Gönderilen tebrik telgraflarının okunmasının ardından kürsüye gelen Bitlis Valisi Cemal Orhan Mirkelam;

“Sevinçli günümüze katılan çok değerli konuklarımız, enerjik genç spor sevenlerimiz ve aziz Bitlisliler; 1971 kayak sezonunu açıyorum. Bu sezonun ata yadigârı olan Bitlis kayakçılığına başarılı olmasını diliyorum. Eşi az bulunur Süphan ve Nemrut dağları, Nemrut Krater ve Van gölleriyle dört mevsim turist çekmeye müsait Türk yurdunun cennet misali Bitlis’imizin karıda başkadır. Kar hiçbir yerde Bitlis’teki kadar güzel değildir. Hiçbir spor Bitlis’teki kayağa gösterdiği ilgiye mazhar olmamıştır. Çünkü kayak Bitlisli için beşikte başlar ve hayat boyunca devam eder. Başarı dileklerimim tekrarlar, emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür eder, derin saygı, sevgi sunarım” (“Kayak sezonu”, 1971) sözleriyle Bitlis’te kayak sporunda yaşanan gelişmeler ile ilgili duyduğu memnuniyetini ve başarı temennilerini dile getirmiştir.

Sonuç

Cumhuriyet öncesinde Bitlis’te kayak sporu, daha çok bireysel olarak yapılan amatör bir eğlence niteliğinde kalmıştır. Bölgedeki savaşlar bu girişimleri kesintiye uğratsa da Bitlis Halkevi’nin açılmasıyla kayak sporu yeniden canlanmış ve toplumsal bir boyut kazanmıştır. Halkevi spor şubesi öncülüğünde başlayan bu süreç, Güzel dere Spor ve Yıldırım Spor kulüplerinin çabalarıyla daha organize bir yapıya kavuşmuş ve Bitlis, kayak sporunda dikkat çeken bir şehir haline gelmiştir. Bu dönemde, bölgesel yarışmalarda Bitlis’i temsil eden

sporcuların elde ettiği başarılar, kayak sporunun kentte giderek profesyonelleşmesinin önünü açmıştır. 1956 yılında Türkiye Kayak Federasyonu'nun Bitlis'i yarışma programına dâhil etmesi, sadece bir sportif başarı değil, aynı zamanda bölgenin spor altyapısının gelişimi için bir dönüm noktası olmuştur. Bu kararın ardından, Güneydoğu Kayak Yarışmalarının merkezi olarak belirlenen Bitlis, bölgesel bir spor merkezi olma kimliğini pekiştirmiştir. Bu gelişme, Bitlis halkının kayak sporuna olan ilgisini artırmış ve spora yönelik yerel destekleri daha da güçlendirmiştir. 1964 yılında kurulan Bitlis Kayak Kulübü, bu sürecin en somut ve kurumsal yansımasıdır. Kulübün sadece bir spor organizasyonu olarak değil, aynı zamanda Bitlis'in sosyal ve kültürel gelişiminde bir katalizör rolü oynadığı görülmektedir. Kulüp, yerel kayakçıların hem ulusal hem de uluslararası düzeyde rekabet edebilecek seviyeye ulaşmasını sağlamış, Bitlis'i kayak sporunda marka şehirlerden biri haline getirmiştir. Kulübün Türkiye Kayak Birinciliklerinde kazandığı başarılar ve milli takıma sporcu göndermesi, Bitlis'in bu spor dalında yükselen bir yıldız haline geldiğini göstermektedir. Ayrıca, Bitlis Kayak Kulübü yöneticilerinin Bitlis'te bir kayak merkezi yapılması yönünde gerçekleştirdiği girişimler, sporun bölgesel kalkınmadaki etkisini gözler önüne sermektedir. Bu çabaların sonucunda 1968 yılında tamamlanan Bitlis Teleski Kayak Merkezi, şehrin sadece spor alanında değil, aynı zamanda turizm ve ekonomik gelişim açısından da önemli bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu tesisin inşası, kayak sporunun Bitlis'te kurumsallaşmasını sağlayarak şehri Türkiye'nin sayılı kayak merkezlerinden biri haline getirmiştir. Bitlis'in bu başarı hikâyesi, bölgesel imkânsızlıkların, yerel halkın çabası ve merkezi otoritenin desteğiyle nasıl aşılabileceğine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bugün Bitlis, kayak sporunda elde ettiği bu tarihsel birikimi ve kurumsal başarıyı daha da ileri taşımak için önemli bir mirasa sahiptir. Bu başarı hikâyesi, sporun sadece bireysel bir faaliyet değil, aynı zamanda bir toplumu bir araya getiren ve geliştiren bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

Başkanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Başbakanlık Muamelat Genel Müdürlüğü

BCA. 30.10.0.0 / 145.41.2.

BCA. 30.10.0.0 / 145.89.2.

Siyasi Partiler

BCA. 490.1.0.0 / 1101.22.1.

Gazeteler

- Uludağ'ın zirvelerinde bir ski müsabakası. (17 Ocak 1933). *Cumhuriyet*, s. 5.
- Kayak sporu. (31 Aralık 1936). *Haber*, s. 7.
- Erzurum'da kış sporu. (1 Şubat 1938). *Yeni Asır*, s. 5.
- Ankara'da kayak sporu yapılıyor. (19 Ocak 1939). *Haber*, s. 3.
- Kastamonu'da kış sporları ilerliyor. (12 Şubat 1939). *Ulus*, s. 6.
- Avusturya kayak ekibi başkanı Türk kayakçılarını övüyor. (3 Mart 1949). *Yeni Sabah*, s. 5.
- Kış sporları federasyonunun 1953-1954 çalışma programı. (17 Temmuz 1953). *Milliyet*, s. 5.
- Güneydoğu grubu kayak birincilikleri belli oldu. (25 Şubat 1957). *Yeşil Bitlis*, s. 1.
- Kayak. (26 Şubat 1957). *Yeşil Bitlis*, s. 1.
- Güneydoğu grubu kayak yarışmaları son neticesi. (28 Şubat 1958). *Yeşil Bitlis*, s. 1.
- Türkiye kayak şampiyonası sona erdi. (30 Mart 1964). *Milliyet*, s. 8.
- Güneydoğu kayak yarışı başladı. (20 Şubat 1965). *Milliyet*, s. 8.
- Kayakçılara kazandıkları mükafatları verildi. (23 Şubat 1965). *Milliyet*, s. 8.
- Bitlis'te spor. (12 Nisan 1966). *Bitlis'ten Sesleniş*, s. 4.
- Teleski ihalesi 30 Temmuz'da yapılacak. (9 Haziran 1967). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Kayak kulübü Ana Nizamnamesi. (1 Kasım 1967). *Bitlis Birlik*, s. 2-3.
- Vali kupası kayak yarışması ve gösterileri yapıldı. (12 Şubat 1968). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Kayakçılarımız Bingöl'den başarı ile döndüler. (20 Şubat 1968). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Öğretmenler arasında kayak yarışması yapıldı. (25 Mart 1968). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Teleski inşaatına başlandı temel kazıları yapılıyor. (7 Haziran 1968). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Kayak kampı sona erdi. (12 Eylül 1968). *Bitlis Birlik*, s.1.
- Kayak kampı büyük bir ilgi ile karşılandı. (1 Ekim 1968). *Milliyet Spor*, s. 2.
- Teleski tesisi tamamlandı. (18 Ekim 1968). *Bitlis Birlik*, s. 1.
- Güneydoğu grubu kayak yarışmaları sona erdi. (10 Şubat 1969). *Bitlis Birlik*, s. 2.

Teleski tesisinin çalışması ile kayak yarışması tertip edildi. (3 Mart 1969). *Bitlis Birlik*, s. 1.

Kayak sezonu merasimle açıldı. (20 Aralık 1971). *Bitlis Birlik*, s. 1.

Bitlis'te 1971-1972 yılı kayak sezonunun açılışına dair haber. (20 Aralık 1971). *Bitlis Birlik*.

Kitap ve Makaleler

Bitlis'te kayak sporunun kısa tarihi ve Bitlis Kayak Kulübü'nün kurulmasına giden süreçle ilişkin bilgilerin yer aldığı bir yazı. (Mayıs-Haziran 1969). *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını Kayak Dergisi*, 1 (5-6) 8.

Çelebi, C. (1969). Bitlis Kayak Kulübü. *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Bülteni*, 1 (5-6), 8.

Eken, F. (2020). İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi'ne Bir Bakış (1936-1938). *Belgi Dergisi*, 2 (20), 2537-2552. <https://doi.org/10.33431/belgi.698695>

Kardaş, A. (2015). *Cumhuriyet Dönemi'nde Van Gölü Havzası'nda Yapılan Kamu Harcamaları ve Yatırımlar (1923-1950)*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Kardaş, A. & Deniz, A. (2023). Eğitim ve Sosyal Faaliyet Olarak Doğu Anadolu Halkevlerinde Kayak Sporuna. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 34, 472-486. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1316210>

Kılıç, S. (2019). Birinci Dünya Savaşı Sırasında Erzurum Palandöken'de Bir Kayak Kursu ve Bakû Heyet-i Seferiyesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 64, 355-368.

Kutlay, R. & Yılmaz, H. (1969). Yaz Faaliyetleri. *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Bülteni*, 1 (7-8), 2.

Öztürk, K. (1998). *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, (IIV. Cilt), TBMM Vakfı Yayınları No: 18.

Saral, İ. T. (2018). Ordumuzda Dağ ve Kızaklı Keşşaf Sınıfı Nasıl Kuruldu. *Düşünce ve Tarih Dergisi*, 4 (47), 36-45.

Savaşır, V. A. (2 Şubat 1963). Kayak Sporumuz. *Akis*, 27 (449), 34.

Tuğan, G. (1969). Dünya Kayak Tarihi. *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Bülteni*, 1 (1), 4.

Tuğan, (1969). Dünya Kayak Tarihi. *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Bülteni*, 1 (4), 5.

Tuğan, (1969). Dünya Kayak Tarihi. *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Bülteni*, 1 (5), 6.

Türkiye Kayak Federasyonu'nun Bitlis'in Tatvan ilçesinde gerçekleştirdiği kampa ait bir görüntü. (Eylül-Ekim 1969). *Türkiye Kayak Federasyonu Yayını, Kayak Dergisi*, 1 (9-10), 2.

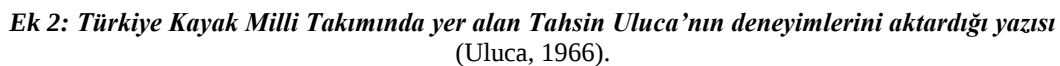
Uluca, T. (1966, Nisan 12). *Ay-Yıldızlı Formayı İlk Defa Giymiştim*. Bitlis'ten Sesleniş, 4-17. Yıl Özel Sayısı.

İnternet Kaynakları

Bitlis Kent Belleği, YouTube. (2017). https://www.youtube.com/watch?v=ZxcUjIgN_yg.

Türkiye Kayak Federasyonu Tarihçesi (2025) <https://tkf.org.tr/tarihce/>

Ek 1: Bitlis'te kayak sporunun kısa tarihi ...
(Kayak Dergisi, 1969).

Ek 3: Türkiye Kayak Federasyonu'nun Bitlis'in Tatvan ilçesinde gerçekleştirdiği kampa ait bir görüntü (Kayak Dergisi, 1969).

Ek 4: Bitlis'te 1971-1972 yılı kayak sezonunun açılışına dair haber (Bitlis Birlik, 20 Aralık 1971).

